

Advocatenorde: plannen politieke partijen in strijd met de rechtsstaat

Door: Redactie WvF

22-10-2025

Politiek en Overheid Bericht

Een recordaantal partijprogramma's voor de Tweede Kamerverkiezingen van 29 oktober bevat voorstellen die een risico vormen voor de rechtsstaat, of daarmee regelrecht in strijd zijn. Dat concludeert een onafhankelijke commissie, die de programma's onderzocht op verzoek van de Nederlandse Orde van advocaten (NOvA).

De commissie 'Rechtsstatelijke toets verkiezingsprogramma's' bekeek de voorstellen van de politieke partijen op rechtsstatelijkheid: is de overheid betrouwbaar voor burgers, worden fundamentele rechten en vrijheden gerespecteerd en hebben mensen toegang tot een onpartijdige rechter.

De advocatenorde **spreekt** van 'een zorgwekkende ontwikkeling'. In 2012, toen de verkiezingsprogramma's voor het eerst werden onderzocht, bevatten maar twee programma's onrechtsstatelijke plannen. Nu is dat het geval bij twaalf van de vijftien getoetste programma's.

Vooraf FVD en PVV

Na alle verkiezingsprogramma's te hebben doorgelicht, kregen Forum voor Democratie (FVD) en PVV respectievelijk 33 en dertig rode vlaggen van de commissie. Ook JA21 (14), BBB (13), SGP (13) en VVD (9) worden veelvuldig berispt.

NSC volgt met drie plannen die naar het oordeel van de advocatenorde niet rechtsstatelijk zijn. Het versterken van de rechtsstaat is juist een van de kernpunten van die partij. Daarna volgen CDA, ChristenUnie, DENK, D66 en SP, met elk één on-rechtsstatelijk plan. Alleen GroenLinks-PvdA, Partij voor de Dieren en Volt krijgen geen enkele rode vlag.

Voorbeelden van on-rechtsstatelijke plannen zijn het instellen van een maximum aantal asielzoekers of een totale asielstop. Dat is volgens de NOvA in strijd met internationale verdragen, die voorschrijven dat asielzoekers niet mogen worden teruggestuurd naar een land waar ze mogelijk gevaar lopen.

Risico

De NOvA deelt ook gele vlaggen uit voor plannen die een 'risico' vormen voor de rechtsstaat. Elke beoordeelde partij heeft minstens één zo'n vlag gekregen, vaak ook meer. De advocaten waarschuwen bijvoorbeeld voor voorstellen om privacywetgeving weg te halen, om zo makkelijker informatie te kunnen uitwisselen.

De commissie ziet ook positieve punten. Zo krijgen partijen die het mogelijk willen maken om de grondwet te toetsen bij de rechter een groene vlag.